

Kıyamete Kadar Kardeşiz-11

Nureddin Yıldız'ın Bolu'da tertip edilen konferansıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Mümin olarak yaşadığımız bu dünyada Muhammed aleyhisselama iman edenlerin oluşturduğu ve adına ümmet denen grubun mensuplarıyız. Bu durum, ümmet olmadıkça, Peygamber'e tek başına bağlanarak cennete ulaşılamayacağını gösterir. Resûlullah aleyhisselam ile bağlantımızı tek başımıza kurmamış ve mümin ebeveynlerin çocukları, bizi Allah'a davet eden hocaların ve büyüklerin talebeleri hâlinde ve bir zincirin parçası olarak müminliğimiz gerçekleştiğine göre bir bütünün parçası olduğumuz şüphe götürmez.

Ümmet-i Muhammed'den olmanın olmazsa olmaz şartı budur. Bütün ihtilaflarımızı da ümmet olmanın çatısı altında eritememiz gerektiği buradan anlaşılır. Ümmet olmamız, herhangi bir gruba müntesip olmak ya da bir hocanın talebeliğinde bulunmaktan daha sağlam ve büyük bir aidiyettir. Hatta hac ibadetini gerçekleştirirken kendi ibadet sorumluluğumuzu yerine getiriyor olsak bile ümmet-i Muhammed'in yılda bir kere Arafat vakfesini tahakkuk ettirmesinin bir parçası hâline geliştirmiş esas kıymetli tarafıdır. Zira o birlik ve beraberlik manzarasının olmadığı bir gün gitse ve Arafat'ta yirmi saat boyunca güneşin altında beklese bir insan, onun yaptığına hac ibadeti denmiyor. Orada bulunmak ama ümmet-i Muhammed olarak, hep birlikte bulunmak gerekiyor. Allah Teâlâ'nın hac ibadetimize değer verişinin sebebi budur.

Yalnızca bu pencereden bakıldığında dahi ümmet olma idrakimizin bütün mensubiyet ve aidiyet değerlerimizin üzerinde, bir çatı değer olarak bulunduğumuz beraberlik evimiz olduğu anlaşılabilir. Ümmet şuuru ile yaşamamız bu nedenle herhangi bir intisabımızdan daha kıymetli tutulmalıdır. Zira Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'deki hitabına ve müminleri muhatap almasına bakılırsa çağrının "ey müminler" şeklinde geçtiği görülür. Muharref kitapların, yalnızca kendisine tapınanlara hitap eden kısıtlayıcı bakışı yoktur. "Müminler, Müslümanlar, insanlar, kullar" gibi toplu hitaplar bulunur.

Herhangi bir müminin, Kur'an-ı Kerim'in bu toplu görüşünde kastedilenin ve muhatap alınanın yalnızca kendisi olabileceğini iddia etmesi mümkün olmadığı gibi buradan yola çıkarak kolaylıkla anlaşılabilir üzere, müminlerin hiçbiri de insanlığa karşı bireysel politikalar ve anlayışlar güdemez. Allah'ın Hatice radiyallahu anha anamızdan kıyamet anına dek yaşayacak son mümine varıncaya kadar her insan için geçerli olan hitabından geriye düşerek o ebedî çağrışı bireyselleştirmesi hangi kişi için geçerli ve makbul olabilir?

Bu hitabet tarzı ve razı olunan mantık yani çoğulculuk herkes için bir mecburiyettir, ayrıca uğruna hiçbir fedakârlık gösterilmeyen ve sanal planda kalan bir pozisyonu yoktur, temenniden ibaret kalamaz. Uğruna sergilenecek fedakârlık ise sözgelimi ümmet çatısı altında etnik kimliğimizi yok saymamız değildir, insan hangi ırktan yaratıldıysa onu silmeden ümmetin ferdi olamaz diye bir kural yoktur. Irkı ile bağı devam edecek ancak ümmeti ırkıdan üstte duracaktır. Tıpkı kişinin, ülkesinin belli bir yöresinde doğup büyümesi ama ülkenin bayrağı ile kurduğu bağı bu bağlılık ile karıştırmaması gibi.

Herhangi bir şekilde isim tashihine gidilmesi değil isimlerin konduğu yerlerin düzeltilmesi lazımdır. Ümmet en üstte duracak, onun altında etnik kimlik ve yaşanan yer duracak ve sıralama bu şekilde, yaşanan düzen her nasılsa devam edecektir. Bunun gerekliliği Buharî'nin 2166. hadis-i şerifinde de veciz bir ifadeyle önümüze çıkarılmaktadır:

"Allah'ın yardımı topluluğun üzerindedir."

Ümmet olarak bir buçuk milyar kişiye ben yalnız başıma 1/1,5 milyar yardıma hak sahibi olabilirim. Bireyselleşme, yardımdan payımızı düşürür. Allah Teâlâ'nın şeriatı üzere yaşayan, bütün etnik yapısı ve çeşitliliğini ümmet potasının altında tutmayı hayat prensibi bilerek nefes alan topluluk anlayışına

ulaşamadıktan sonra yüz bin kişilik bir kitleden söz edilse mesela, o yüz bin kişinin ümmetin içinde yüz bin kişiye düşen rahmet payını alabileceğinden söz edilemez. Allah'ın yardımı, cemaat ve ümmet olunmadığından o topluluğun uzağındadır. Bu kural tartışmasız bir kaidedir ve Kur'an-ı Kerim de buna delalet etmektedir.

İslam devleti, halifelik, cihat, hac ibadeti gibi ancak bir liderle yapılabilen görevlerin hakkıyla gerçekleşmesi gibi samimi düşüncemiz varsa bu samimiyet, fedakârlık gerektiren bir zeminde durmaktadır. İslam devleti isteniyorsa bunun uğruna mezhep, tarikat, kabile ve maddî-manevî menfaatler fedaya hazır olunacaktır. Bunu 'tabelalarımızı vermemiz' gereken bir zamanda yaşamak şeklinde anlayabiliriz. Fakirlik diz boyu olup cihat da ilan edilince insanlar evdeki çanak-çömleğe varıncaya kadar satıp nasıl cihada destek oluyorduysalar bunun bir boyutu da günümüzde ümmet-i Muhammed'in para, mal, toprak, petrol, grup, parti bolluğu yaşamakla beraber kimsenin grup ve parti aidiyetini simgeleyen tabelalarından taviz vermeye yanaşmayarak ayrılığı derinleştirmesine karşı tabelalardan feragat etmektir. Yani bugün zekâtın bir türü de tabelalar cinsinden verilecektir denebilir.

Bu gerçekleştirilemediği müddetçe 'İslam devleti' ve hilafet hülyamıza dair arzularımız ile kâinat çapında ümmetimizi güçlü tutacak cihat anlayışına dair hedeflerimiz havada kalacak ve samimiyet iddiası temellendirilemeyecektir. Yoksa konuşmak, mangalda kül bırakmamak elbette kolaydır.

Ümmet idrakimiz bütün anlayışlarımızın üzerinde tutulacağı ve onun da kardeşliğimizi canlı tutacağı, böylece Allah Teâlâ'nın razı olacağı konuma gelineceği malum olduğuna göre bir hususun da bariz biçimde altını çizmek lazımdır: Bu hedef konuşarak başarılamaz. Hedefi en altından oyan ve gıdıklayan şeytana karşı altyapı hazırlıkları düşünülüp yoluna koyulmadığı sürece hedefi oluşturmamız imkânsızdır. Her birimiz her gün "ümmet isteriz" sloganıyla dünyanın en büyük çölünde toplanıp bağırsak bunun gerçekleşmesi yolunda bir adım atmış sayılmayız. Zira şeytanın, bunun gerçekleşmemesi için içimizde gıdıkladığı noktalar bulunup bunlar giderilmedikçe lafla ümmetin birliği mümkün değildir –bol bol edebiyatı yapılabilir.

Bizim de bu satırlarla ifadesine çalıştığımız husus "haydi birlik olalım" çağrısı değildir, nitekim bu 'birlik' çağrısıdır ki bizatihi ayrılığın ana sebebine dönüştürebilmektedir –bu paradoksun örneklerini herhâlde bizim neslimiz kadar gören bir başka kuşak daha yoktur. Samimi oluşumuz bu birliğin lafazanlığıyla değil kendisiyle meşgul oluşumuza bağlıdır ve ailemizden köyümüzdeki komşularımıza kadar her açıdan ve bütün bağlamlardaki birlikteliklerimiz bundan etkilenmeli, faydalanmalıdır. İnsan genine ait bir mesele konuşulduğuna göre bu bütün kökenden ve çevreden insanlar-Müslümanlar için geçerli bir konudur.

Ümmet mefhumunu ve kardeşlik ruhunu yaşatmak maksadıyla zihne nakşedilecek hadislerden biri de Buharî'de 34, Müslim'de 58 numara ile geçmektedir ki Buharî ve Müslim'in bunu iman bahsindeki hadisler arasında zikretmeleri bir hayli ibret verici ve enteresandır. Yani ümmet-i Muhammed'in mümin olarak kalmasının nasıl sağlanabileceği konusu etrafında bir meseleden söz edilmektedir.

"Dört şey var ki bunlar kimde bulunursa o saf münafıktır: Emanete ihanet etmek, yalan konuşmak, verdiği sözden caymak, tartışırken ölçüyü kaçırmak."

Hadisin ifadesinden anlaşılmalıdır ki kimde bu şartlardan sözgelimi biri bulunursa o dörtte bir oranında münafıklık taşımaktadır. İki bulunursa dörtte iki oranında münafıklıktan bahsedilir.

Münafık, kıyamet gününde kâfirden daha beter konumda olacak biridir. Ayet-i kerime, "münafıklar ateşin en alt tabakasında olacaklar" buyurmaktadır. Hadisin söz ettiği kitlenin Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi Medine'de rahatsız edenler olduğunu söyleyerek bahsi savmak kolaydır ancak Efendimiz aleyhisselam bu açıklamasını bütün zamanlar için geçerli olmak kaydıyla dile getirmiştir. İfadesinde "münafıkların özellikleri buydu, biz toplumu onlardan temizledik" buyurmamakta,

“münafığın özellikleri bunlardır” buyurmakta yani genel-geçer bir kaideden bahsetmektedir. Bu karakterler kimde bulunursa onun saf (katıksız) münafık olacağı hakikati bütün zamanlarda söz konusu olabilir.

Konumuz bağlamında “ölçüsüz tartışma” karakterinin ne olduğunu bilmemiz gerekirken hak arama, zulme uğramama, cevap hakkını kullanma gibi durumlarda tartışma denen mücadelenin ‘ölçüsüz tartışma’ kapsamına girmeyeceği bellidir. Ölçüsüz tartışma, tokatla gelene mermi atmaktır. Bir laf edene kitap dolusu karşılık vermektir. Öğle namazının sünnetini kılmayan birini namazsız, hain, adeta münafık ve dinsiz ilan etmektir. Ağzının ayarı olmamak, düşünmemek ve mizansız konuşmaktır.

Elbette insan bir tartışmayla münafıklık damgası yiyemez, insan bir tartışmayla münafık olmaz; ama bir tartışmayla bir mümin kaybedilebilir, küstürülebilir. Tek bir tartışma hatta bir cümle, iki kardeşi birbirine senelerce selam vermeyecek hâle getirebilir. Müminin derdi ve telaşı toplumdaki mümin kimliği ve kardeşlik endişesinin canlı durması olmalıdır. Tartışırken aşırı gitmekle ümmetin sonu gelmiş, kardeşlik çatısı yıkılmış olmaz ancak tehlikeli olan odur ki zaten herkes bunu düşünmektedir. Herkes mezhebini-tarikatını savunurken dinini savunur gibi tavırlarla hareket eder ve kendini böyle konumlandırırsa bu, kendi dükkânını savunan birinin vatanı müdafaa ediyor gibi bir hâle bürünmesine benzer. Burada bir aşırılık söz konusudur.

İnsan tabiidir ki mezhebini, müntesibi olduğu tarikatı müdafaa edebilir; yoksa orada niye bulunsun. Ama o (mezhep, tarikat, mensup olunan teşekkül vs.) dinden yukarıda durmamalıdır. Bu dinden yukarıda durma, hiç kimsenin diliyle söyleyeceği bir şey de değildir; davranışlar ve yönelimler bunu kendiliğinden ortaya koyar.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hakkın başıdır fakat Allah Teâlâ ona dahi “sizin dininiz size, benim dinim bana” diyerek kâfirlere bir noktadan sonra yapacak bir şey kalmayacağını ve iman etmeleri için mücadelenin gereksizliğini telkin edip onları yollarıyla baş başa bırakmasını tavsiye buyurmuştur. Demek ki insan hakkın başı bile olsa karşısındakine yapabilecekleri belli ve kısıtlı olabilir. Durum buyken diğer cephede, senelerden beri her bayram buluşmasında karşılaştığı akraba ve arkadaşıyla aynı kısır mevzuları ve sonsuz çekişmeleri gündemine alan biri tam da aşırı ve ölçüsüz tartışma özelliğini taşımaktadır. Söylenmemesi gereken, orantısız ve söylenmeyecek çapta ağır dile getirilen her kelime neticede kardeşliği zedeler ve bundan da parçalanmış ümmet olma sonucu doğar.

Televizyonda dönen bir tartışma, iki hocanın günlerce sürüp seneler boyu devam eden münakaşası hatta iki arkadaşın bir yolculukta kıvılcımlanıp alev alan zıtlaşması... her şartta ve ortamda geçerli olabilecek bu tartışmada aşırıya kaçma, insanın güya dini daha ciddiye alma bahanesiyle de şekil ve kılıf kazanabilen bir sahtekârlık etrafında yaşanabilir. Muhatabını dinî hassasiyetler sebebiyle girdiği bir tartışmada adeta dinden atacak düzeye gelebilmenin başka açıklaması olamaz. Zaten bir noktadan sonra da tartışılan, tartışma konusunun bizatihi kendisi olmaktan çıkarak ‘nefsinin gücünü ispat ve karşındakinin nefsinin ezilmesine gayret’ hâline gelir.

*

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem son senelerine ait bir hadise olması gereken, Üsâme bin Zeyd radiyallahu anhin savaş esnasında başına gelen meşhur sıkıntısını biliriz. Giriştiği mücadelede karşısındaki adam, Üsâme radiyallahu anh tarafından öldürüleceğini anlayınca birden “İlâ ilâhe illallâh diyorum” narasını atmıştı. Mübarek sahâbi de bunun son anda gelmiş bir manevra olması nedeniyle onu öldürmeyi tercih etmişti. Olay Resûlullah aleyhisselama aktarıldığında Efendimiz, sahâbiye gerçekten de böyle mi olduğu, nasıl cereyan ettiği gibi inceleme ve açıklama türünden sorular sormayıp sadece şöyle buyurmuş: *“Açıp göğsüne mi bakmıştın? Kıyamet günü o adamla ne yapacaksın?”*

Karşısında bu cümle birkaç kere tekrar edilince Üsame radiyallahu anh, “keşke ölseydim de bu cümleyi duymasaydım” demiş ve çok üzülmüş.

Müslim’in 96 numarasında zikredilen bu hadis-i şerifin de konumuzla yakından ilgisi vardır. Biz insanlar, insanların kalplerini yarıp içine bakamadığımız hâlde kendileri ve yedi sülalelerinin imanı ile alakalı kararları veremeyiz. Mutezile mezhebi devrinde yaşayanlar ve Mutezile’nin kırbaçladığı âlimler karşısındaki kimselerin kâfir olduklarına hükmetmişlerse biz şimdi “bunlar kâfirdir” nasıl diyebiliriz? Kalbini yarmadığımız eşimiz, oğlumuz, babamızın imanına karar nasıl verebiliriz?

Üsame radiyallahu anh bir sahabi. Bu hadiste geçen olaydan çok değil, iki sene sonra Resûlullah Efendimiz onun eline İslam ordusunun sancağını teslim etmiştir, sıradan bir sahabi değildir. Müminin basiretli ve ferasetli olacağı sözü onun üzerinde sonuna kadar geçerliydi ve -Allah daha iyi bilir ya- Resûlullah aleyhisselam da o gün o öldürülen adamın sırf canını kurtarmak için öyle söylediğini biliyordu yani sahabinin bu konuda kastı olmayacağı belliydi. Nitekim Efendimiz aleyhisselam da ona katil muamelesi etmemiştir, bir katili ordu kumandanı tayin etmeyeceği açıktır. Şunu vurgulamaya çalışıyoruz ki böyle büyük bir kınamaya rağmen Resûlullah aleyhisselam, Üsame’yi defterden silmemiştir.

Hadis-i şerif bize dokunmuyor mu? Bugün için bize de söylenmiyor mu sanıyoruz? Çocuğu nasihatlerini dinlemediği için onun ‘kararmış geleceğini’ gördüğünü zannederek “senden adam olmaz, cehenneme kadar yolun var” diyen bir baba *kıyamet günü o adamlar ne yapacak?* Bir grubun mensuplarına sırf okudukları bir kitaptan dolayı “İslam’dan olmadıkları” ithamını vurup yapıştıran, kıyamet günü nasıl kalkacak bu vebalin altından?

Hiçbirimiz Allah’ın röntgen görevlisi, kalp okuma uzmanı değildir. Şeriatımızın en temel prensiplerinden biri ve Resûlullah aleyhisselamın buyruğu, insanın görünüşüne ve dışına bakmaktır. Kararlar dış görüntüde sergilenene göre verilir. Allah’ın Arş’ını görme şerefine nail olmuş Peygamber, dış görünüme göre insanlar ve uygulamaları hakkında karar veriyor; biz bundan daha ileri bir seviyede miyiz ki fazlasını yapabilelim?

Evdeki ilişkilerimizden gruplar arası bağlantılarımıza ve kurulan temaslara kadar hayatımızı ilgilendiren her aşamada geçerli olan bu kural, ancak zahiri yani dışarıdan tespit edilebilen suçlarla itiraf edilmiş beyanlar için yürürlükte değildir. İnsanların kalplerini okumak Allah’a mahsustur ve insanın işi sadece görüntü yakalamaktır, kalpte olanları sezme veya çıkarmak değil. Müslümanlar olarak düştüğümüz bataklıkta bu sorunun ciddi payı vardır. Bakılırsa, kırk takla atsa ve sabah namazına bin kere gelmiş de olsa bir Müslüman’ın, “o gruptan” olması nedeniyle yaptıklarının hiçbir değeri olmadığı yönünde yerleşmiş ve tekrarlanan bir tavrın yaygın olduğu görülür. Ömer bin Hattab, onu öldürmek isteyen kişinin niyetini önceden anlayamamıştı ama biz kimin kalbinde neyin yer ettiğini nasıl oluyorsa anlayabiliyoruz –öyle mi?

Dünyada birbirine itimad olmayan müminler, ahirette de sevaplarını başkasına kaptıran insanlar olma sonucunu getiren bu toptancı ve kesin yargılayıcı hükümlülük tavrı, insanı yürüdüğü yolun faziletlerini ve değerlerini öğrenmekten önce diğer yolun ayıplarını ve eksiklerini öğrenmeye sevk etmektedir. Bir tarikata girmek o tarikatın varlığı ve başka hiçbir tarikatın var olamaması anlamına geliyorsa kastettiğimiz de budur. Kaldı ki hiçbir tarikatın aslı ve esası böyle olmayıp sonraları bu işten geçinen, mesleği tarikat üzerinden sermaye biriktirmeye dönüşmüş olanların hastalığıdır. Fudayl bin İyad’ın böyle bir derdi yoktu.

Al-i İmran suresinin 103. ayet-i kerimesini Rabbimizin rahmetine vesile olması niyazıyla okuyalım:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا

“Hepiniz Allah’ın ipine sarılın, sakın parçalanmayın. Allah size olan nimetlerini hatırlayın; birbirinizin düşmanlarıydınız ve Allah kalplerinizi birleştirdi, bu nimet sayesinde kardeş oldunuz.”

Bu ayeti sözgelimi namaz kılmayı emreden, şarap içmeyi men eden ayetleri nasıl anlıyor ve nereye koyuyorsak aynı şekilde zihnimize ve kalbimize yerleştireceğiz. Zira ayet-i kerime yalnızca Medine’deki Evs ve Hazrec kabilelerinin geçmişini değil bütün zamanlardaki çatışma ve kırgınlıklara hitaben herkese seslenmektedir. Kardeşlik nimetinin bir nimet olarak hatırlanması ve ona nankörlük edilmemesi Allah’ın mümin toplumlara ikazıdır.

İslam sayesinde elde edilen kardeşliğin kıymeti bilinmez ve parçalanışına göz yumulursa bu nankörlük, ümmet-i Muhammed’in topraklarında yetmişmiş buğdaydan elde edilen ekmeği çöpe atmaktan aşağı kesinlikle kalmayacak bir harekettir. İkincisini israf, nankörlük ve aşırılık kabul eden insanlar Allah Teâlâ’nın kardeşliği ekmekten daha değerli olarak müminlere lütfettiğini gözden kaçırmaktadırlar.

Ekmek kısıntılarına karşı hayatın diğer bölümleriyle örtüşmeyecek denli abartılı bir hassasiyet ve israf endişesi taşıyıp öbür taraftan müminler arasındaki bağların sağlamlığı konusunda pek de hassas olmayan davranışlar sergilemek samimiyet değildir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.